

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Semana a z členov senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej, JUDr. Jany Zemaníkovej, JUDr. Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Viery Pepelovej, v právnej veci žalobcu: B., proti žalovanému: **Dr. O., o zaplatenie 64 222,40 Sk**, na mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. júla 2003 č. k. 29 Cb 476/94-209 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. septembra 2005 č. k. 2 Obo 54/2005-223 rozhodol

t a k t o :

Rozsudok súdu prvého stupňa a rozsudok odvolacieho súdu v ich napadnutej časti **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 9.7.2003 č. k. 29 Cb 476/94-209 uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi 64 222,40 Sk s 1% poplatkom z omeškania denne od 8.6.1994 do zaplatenia.

Na odvolanie žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 21.9.2005 č. k. 2 Obo 54/2005-223 rozsudok súdu prvého stupňa v časti o prisúdení istiny zmenil tak, že žalobu zamietol a vo zvyšku tento rozsudok potvrdil. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že účastníci dňa 22.11.1991 podľa ust. § 350 ods. 2 Hospodárskeho zákonníka uzavreli hospodársku zmluvu v znení dodatku z 28.11.1991. V konaní bola sporná otázka rozsahu a kvality plnenia a s tým spojené právo na zaplatenie ceny dohodnutej práce. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že žalobca nedodal v dohodnutom rozsahu a kvalite reklamné šoty, ktoré tvoria predmet zmluvy. Zo žalobcom predložených listinných dokladov, výpovedí svedkov bolo preukázané vykonanie prác v požadovanom rozsahu, tento nebol žalovaným v priebehu uskutočnenia vysielania ani namietaný. Podľa výpovedí svedkov kvalitu reklamných šotov, čo do kvality obrazu a zvuku pred uvedením do vysielania, kontrolovala komisia STV, ktorá zhodnotila reklamné šoty za vyhovujúce a zaradila ich do vysielania. V prípade nekvality by takéto reklamné šoty nemohli byť zaradené do vysielania. Namietaná kvalita zvuku reklamných šotov žalovaným nebola v konaní žalovaným preukázaná. Účastníci si v zmluve dohodli majetkové sankcie v zmysle citovaného ust. § 141 Hosp. zák., ktoré boli v konaní uplatnené tak, ako boli účastníkmi dohodnuté. V danej veci žalobca neuplatnil poplatok z omeškania v zmysle ust. § 378 Hosp. zák., ako tvrdí žalovaný, ale dohodnutú majetkovú sankciu v zmysle ust. § 141 Hosp. zák., aj keď je nazvaná ako poplatok z omeškania, ale posudzovaná podľa obsahu uzavretej dohody medzi účastníkmi, ktorá má iný právny režim, ako poplatok z omeškania podľa ust. § 378 Hosp. zák., a preto súd prvého stupňa správne postupoval, keď túto priznal žalobcovi po zohľadnení námietky premlčania žalovaného a priznal dohodnutú sankciu, a to 1% denne od 8.6.1994 do zaplatenia z nezaplatenej dohodnutej ceny.

V priebehu odvolacieho konania žalovaný dlh zaplatil, a to dňa 30.8.2005, o čom žalobca predložil potvrdenie z výpisu z účtu žalobcu. Žalobca v časti istiny neurobil iný procesný úkon, na podanom návrhu trval, preto odvolací súd v časti uplatnenej istiny rozsudok súdu prvého stupňa v zmysle ust. § 220 O.s.p. zmenil

tak, že žalobu zamietol a vo zvyšnej časti, týkajúcej sa priznanej sankcie, rozsudok súdu prvého stupňa v zmysle ust. § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

Proti uvedeným rozsudkom v časti, v ktorej bol žalovaný zaviazaný zaplatiť žalobcovi zo sumy 64 222,40 Sk poplatok z omeškania vo výške 1% denne od 8.6.1994 do zaplatenia, na podnet žalovaného podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky a navrhol v tejto časti rozsudky zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Na zdôvodnenie mimoriadneho dovolania uviedol, že v prejednávanej veci je nesporné, že v tomto prípade ide o právny vzťah z roku 1991, ktorý sa vychádzajú z § 763 Obchodného zákonníka spravuje ustanoveniami zákona č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník .

Podľa § 131 Hospodárskeho zákonníka, na premlčanie prihladne príslušný orgán len vtedy, ak povinný právny subjekt uplatní námietku premlčania; ak sa námietka premlčania uplatní, nemôže sa premlčané právo priznať. Nepriznanie práva z tohto dôvodu nebráni vzájomnému urovnaniu.

Podľa § 131b ods. 3 Hospodárskeho zákonníka, premlčacia lehota práva na zaplatenie majetkových sankcií – ak nejde o majetkové sankcie, ktoré sú súčasťou práv zo zodpovednosti za vady – je šesť mesiacov.

Podľa § 138 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka, organizácia je v omeškaní, ak nesplní svoju povinnosť v ustanovenej dobe; nie je však v omeškaní po dobu, po ktorú nemohla svoju povinnosť plniť následkom okolností vzniknutých u oprávnenej organizácie. Dodávateľ nie je v omeškaní so splnením dodávky, pokiaľ odberateľ nevyhoví jeho žiadosti, urobenej podľa § 361 ods. 4.

Podľa § 141 Hospodárskeho zákonníka, ak povinná organizácia riadne nesplní svoju povinnosť, môže oprávnená organizácia od nej požadovať dojednanú majetkovú sankciu, a ak nie je dojednaná, majetkovú sankciu podľa tohto zákona alebo iného právneho predpisu, ak je pre tento prípad ustanovená.

Podľa § 378 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka, ak je organizácia v omeškaní s platením faktúry (dokladu ju nahradzujúceho) alebo so splnením vykonateľného arbitrážneho rozhodnutia znejúceho na peňažné plnenie, je poplatok z omeškania 0,05% dlžnej sumy za každý deň omeškania.

Týmito ustanoveniami sa sudy v prejednávanej veci, v časti rozhodovania o poplatku z omeškania, neriadili.

Ako zo súdneho spisu vyplýva, účastníci konania si pre prípad omeškania s platením faktúry dojednali majetkovú sankciu, t.j. poplatok z omeškania. Podľa bodu 5 hospodárskej zmluvy, uzavretej medzi navrhovateľom a odporcom dňa 22.11.1991 (č.l. 20), odberateľ súhlasí s vyúčtovaním dlžnej sumy za výrobu, spracovanie, sprostredkovanie a odvysielanie reklamného šotu v termíne do 15 dní odo dňa doručenia faktúry. V prípade omeškania, činí poplatok z omeškania 1% z dlžnej sumy, a to za každý deň omeškania.

Právny názor odvolacieho súdu, že táto majetková sankcia, ktorá sa iba medzi účastníkmi nazvala poplatkom z omeškania, sa nespravuje právnym režimom poplatku z omeškania podľa § 378 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka, ale ustanovením § 141 Hospodárskeho zákonníka, nemá oporu v zákone, nakoľko ustanovenia § 141 až § 144 Hospodárskeho zákonníka tvoria predovšetkým všeobecnú úpravu majetkových sankcií, na ktorú následne nadväzuje úprava jednotlivých skutkových podstát majetkových sankcií pre jednotlivé zmluvné typy upravené v Hospodárskom zákonníku.

Aj napriek tomu, že novelou Hospodárskeho zákonníka, vykonanou zákonom č. 103/1990 Zb., ktorý nadobudol účinnosť 1.5.1990, došlo k zásadným zmenám, pokiaľ ide o chápanie majetkových sankcií, lebo sa ustúpilo od povinnosti požadovať majetkové sankcie, teda zákon ponechával na vôli organizácie, či v prípade nesplnenia povinnosti uplatní svoje právo požadovať majetkovú sankciu alebo nie a tieto sankcie sa chápu predovšetkým ako sankcie zmluvné, neznamená to, že ak si organizácie dojednali ako majetkovú sankciu poplatok z omeškania

vo výške 1% denne, ide o dojednanú majetkovú sankciu, na ktorú sa ustanovenie § 131b ods. 3 Hosp. zákonníka nevzťahuje. Zo znenia § 131b ods. 3 Hosp. zákonníka jednoznačne vyplýva, že 6- mesačná premlčacia lehota sa týka práva na zaplatenie akýchkoľvek majetkových sankcií, teda aj dojednaných majetkových sankcií (s výnimkou majetkových sankcií, ktoré sú súčasťou zodpovednosti za vady). Z uvedeného vyplýva, že ak by sa aj pripustil názor odvolacieho súdu, že v danom prípade ide o dojednanú majetkovú sankciu, t.j. o iný poplatok z omeškania, neznamená to, že § 131b ods. 3 Hosp. zák. sa pre tento prípad nepoužije.

Hospodársky zákonník nepozná pojem „príslušenstvo pohľadávky“, poplatok z omeškania, resp. aj akákoľvek iná dojednaná majetková sankcia, je samostatným nárokom, ktorý sa musí riadne pred uplynutím premlčacej lehoty uplatniť, inak neuplatnením v 6- mesačnej premlčacej lehote a po vznesení námietky premlčania ho už nemožno priznať.

Zo súdneho spisu je preukázané, že navrhovateľ si poplatok z omeškania uplatnil iba raz, a to listom z 8.12.1994, kedy rozšíril žalobu tak, že si podľa bodu 5 hospodárskej zmluvy z 22.11.1991 uplatnil voči žalovanému poplatok z omeškania za dobu 473 dní, t.j. od 24.8.1993 do 9.12.1994, a to vo výške 1% z dlžnej sumy za každý deň omeškania (č.l. 59). Vzhľadom na to, že žalovaný vo vzťahu k tomuto uplatnenému nároku vzniesol námietku premlčania, vznikol žalobcovi nárok na poplatok z omeškania iba od 8.6.1994 do 8.12.1994. S prihliadnutím na ďalšie vznesené námietky premlčania zo strany žalovaného, ako aj s prihliadnutím k tomu, že žalobca si ďalší nárok na poplatok z omeškania v 6- mesačných premlčacích lehotách neuplatnil, nevznikol mu nárok na poplatok z omeškania za ďalšie dni omeškania.

Námietku premlčania vzniesol žalovaný už v konaní pred bývalým Mestským súdom v Bratislave vo vzťahu k požadovanému poplatku z omeškania (č.l. 133), ale najmä v odvolaní podanom proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave 9.7.2003, v ktorom poukazoval na to, že poplatok z omeškania na rozdiel od úroku z omeška-

nia je vzhľadom na jeho charakter (§ 141 a § 142 Hospodárskeho zákonníka) možné uplatňovať až spätne, teda po jeho vzniku s tým, že ide o nárok vznikajúci spätne za každý deň omeškania a splatný až v súlade s uvedenými zákonnými ustanoveniami. Proti tomuto nároku teda opätovne vzniesol námietku premlčania.

Na základe vyššie uvedených skutočností nemožno súhlasiť s rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorého je žalovaný povinný platiť poplatok z omeškania do budúcnosti. V zhode s názorom podávateľa podnetu sa domnievam, že ak nárok na poplatok z omeškania vzniká za každý deň omeškania (uplynutý) a žalovaný vzniesol námietku premlčania na to, aby nárok žalobcu mohol súd uznať, musel by minimálne raz za 6 mesiacov rozširovať svoj návrh o poplatok z omeškania za uplynulé šesťmesačné obdobie.

Vzhľadom na uvedené mala byť akceptovaná vznesená námietka premlčania žalovaného a žalobcovi mal byť priznaný poplatok z omeškania iba od 8.6.1994 do 8.12.1994.

Žalobca navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 4 OSP), mimoriadne dovolanie prejednal bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa a rozsudok odvolacieho súdu v ich napadnutej časti, ako aj konanie, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie v celom rozsahu je dôvodné.

Súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku k časti napadnutej generálnym prokurátorom uviedol iba to, že je nesporné, že žalovaný sa s úhradou faktúr dostal do omeškania, a že žalobca si dôvodne uplatnil majetkové sankcie vo výške, na ktorej sa so žalovaným dohodli v hospodárskej zmluve (§ 141 Hosp. zák.). Bližšie povahu týchto sankcií neodôvodnil a nezaoberal sa ani s námietkou premlčania. Za tohto stavu v uvedenej časti rozsudok súdu prvého stupňa je nepreskúmateľný. Toto závažné pochybenie súdu prvého stupňa sa odvolací súd

snažil napraviť tým, že v odôvodnení svojho rozsudku podrobnejšie uviedol, že prečo uplatnený nárok posúdil podľa ust. § 141 a nie podľa ust. § 378 Hospodárskeho zákonníka, ako ho uplatňoval žalobca. Tento názor odvolacieho súdu po skutkovej stránke nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a po právnej stránke nemá oporu v Hospodárskom zákonníku, podľa ktorého aj tento nárok (t.j. okrem istiny) je potrebné posudzovať.

V hospodárskej zmluve, uzatvorenej účastníkmi dňa 22.11.1991 (č.l. 19–21), v jej bode 5 bolo dohodnuté, že v prípade omeškania činí poplatok z omeškania 1% z dlžnej sumy, a to za každý deň omeškania. Toto znenie plne zodpovedá osobitnej právnej úprave uvedenej v ustanovení § 378 Hospodárskeho zákonníka, a preto na toto znenie nemožno aplikovať všeobecné ust. § 141 Hospodárskeho zákonníka, na čo správne poukazuje generálny prokurátor. Premlčanie tohto nároku bolo potrebné posudzovať podľa ust. § 131b ods. 3 Hospodárskeho zákonníka, podľa ktorého premlčacia lehota je 6 mesiacov. Keďže Hospodársky zákonník nepozná pojem „prísľušenstvo pohľadávky“, poplatok z omeškania v zmysle hospodárskej zmluvy z 21.11.1991, je samostatným nárokom, ktorý sa musí uplatniť v uvedenej premlčacej lehote, inak v prípade vznesenia premlčania nemožno ho priznať. Takto žalobca postupoval iba raz, keď listom z 8.12.1994 rozšíril žalobu tak, že podľa bodu 5 hospodárskej zmluvy uplatnil poplatok z omeškania za dobu 473 dní, t.j. od 24.8.1993 do 9.12.1994, a to vo výške 1% z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Ďalší nárok na poplatok z omeškania si neuplatnil a naviac žalovaný vo veci vznesol na takéto nároky námietku premlčania, na čo tiež správne poukázal generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní. Z tohto dôvodu mala byť akceptovaná vznesená námietka premlčania a žalobcovi mohol byť priznaný poplatok z omeškania iba od 8.6.1994 do 8.12.1994.

Na základe uvedených dôvodov dovolací súd podľa ust. § 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1, 2 OSP napadnuté rozsudky v časti, pokiaľ nimi bolo žalobe o zaplatenie 1% poplatku z omeškania denne od 8.6.1994 do zaplatenia vyhovené, a rozhodnuté o náhrade trov konania, zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V ostatnej časti dovolací súd ponechal

uvedené rozsudky nedotknuté, súc viazaný rozsahovo a dôvodmi mimoriadneho dovolania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave dňa 30. apríla 2008

JUDr. Juraj Seman, v. r.
predseda senátu